

Teplanti : 10

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1591

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (Millet Meclisi : 2/524; Cumhuriyet Senatosu : 2/331)

(Not : Millet Meclisi S. Sayısı : 341 e 1 nci ek)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 3712

18 . 6 . 1971

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 17 . 6 . 1971 tarihli 115 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oyla kabul edilen, 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Sabit Osman Avcı
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu teklif 31 . 5 . 1971 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 11, 17 . 6 . 1971 tarihli 112 ve 115 nci birleşimlerinde öncelikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 341 ve 341 e 1 nci ek)

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/331
Karar No. : 65

21 . 6 . 1971

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 17 Haziran 1971 tarihli 115 nci Birleşiminde öncelikle görüşülerek açık oyla kabul edilen, 9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, Millet Meclisi Başkanlığının 18 Haziran 1971 tarihli ve 3712 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle aynı gün sabah saat 10,00 da teslim alınmış ve Komisyonumuzun 21 Haziran 1971 tarihli Birleşiminde teklif sahipleri de hazır buldukları halde tetkik ve müzakere olunmuştur.

I - Teklif, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine bir fıkra eklenmesi ile, mevcut metnin son fıkrasında ister iktidarda olsunlar ister muhalefette olsunlar demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilen siyasi partilere bu hayati fonksiyonlarını yeterince yerine getirebilecek imkânları sağlamak üzere Hazineden yardım yapılabilmesini ve 82 nci maddede değişiklik yapılarak 10 yıllık uygulama ve özellikle 1927

sayılı Kanununun 93 ncü maddesinin (c) fıkrasının Anayasa Mahkemesince iptaline esas gerekçe muvacehesinde, maddenin konuluşundaki espri muhafaza edilmek kaydı ile Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarının ödenme şeklinin yeniden düzenlenmesini öngörmektedir.

9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Aayasasının 56 ncı maddesinin mevcut metninin son fıkrasında, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurları olarak vasıflandırılan siyasi partilerin demokratik siyasi düzen içerisindeki bu hayati görevlerini yeterli bir şekilde yerine getirebilecek imkânlarla sahip kılınmaları ve bu imkânların da bu hakkı düzenleyen, bu kuruluşlara vücut veren madde metninde ifade edilmesi, benimsenmiş bulunan vazgeçilmez niteliğin, zorunlu bir sonucu olarak kabul edilmek gerekir.

Kamu hayatında çok etkili olmalarına ve hattâ millet iradesinin oluşumunda başlıca vasıta niteliği taşınmalarına rağmen birer kamu tüzel kişisi vasfında bulunmayan siyasi partilerden hangilerine ve hangi ölçüde yardım yapılması konusu yukarıda sözü edilen vazgeçilmezlik niteliğinin ve kamu yararının gerçekleştirilmesi zorunluğundan önemli bir sorundur.

Teklif, bu sorunu düzenlerken, Anayasamızda yer almış bâzı esaslardan hareket etmeyi gerekli görmüştür. Bilindiği üzere, Anayasamız, Anayasa Mahkemesinde dâva açma hakkını düzenlerken, seçimlerde yüzde on oranında oy alma; Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup teşkil etmiş olma; ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde temsilei bulundurma ölçülerini benimsemiştir.

Teklif, çağımızda siyasi partilerin sadece seçmenleri temsil edici olmayan ve fakat aynı zamanda seçmenlerinin fikir ve kanaatlerini de temsil eden ve hattâ oluşturan fonksiyonu gözeterek, yukarıda işaret edilen esaslardan genel seçimlerde belli bir oran dâhilinde oy alma keyfiyetini ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde grup teşkil etmiş bulunma esasını benimsemiş ve genel seçimlerde elde edilmesi gerekli oran da muteber oy sayısının yüzde beşi olarak kabul etmiştir.

Teklif, Anayasamızın 82 ncı maddesinde öngördüğü değişiklik ile, 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasamızın Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yolluklarına ilişkin 82 ncı maddesinin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve özellikle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 1327 sayılı Kanunla değişik 93 ncü maddesinin «C» fıkrasının, Anayasa Mahkemesince 28 Ocak 1971 tarihli ve 1970-49; 1971/11 sayılı kararı ile iptâl edilmesi suretiyle ortaya çıkan uygulanabilme sorununun işbu Anayasa Mahkemesi kararının gerekçesini de gözeterek yeniden düzenlemeyi öngörmekte ve maddeye daha gerçekçi bir uygulama vasfı kazandırmaktadır.

Teklif metninde yer alan, en yüksek Devlet memuru aylığının tutarı esaslı; Hükümetçe de öngörülen Anayasa değişikliği projesinde benimsenen esas olup, âzami haddi tâyin etmektedir.

Teklifte öngörülen değişiklikte, 82 ncı maddenin temel ilkesi aynen muhafaza edilmiş ve 1 Mart 1970 tarihinden geçerli olmak üzere kanuni bir düzenlemeye kavuşturulması zorunluğundan dolayı karşı karşıya bulunan konunun düzenlenmesinde, teklif, başta Anayasamız olmak üzere çeşitli Anayasa metinlerinin ve yürürlükte bulunan çeşitli kanunların geriyi düzenlemeye mütaallik hükümlerini de gözeterek, işbu kanunun 1 Mart 1971 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlüğe girmesini kabul etmiştir.

Yukarıda arz edilen esasları ihtiva eden teklif komisyonumuzca mevcut üyenin ittifakının oyu ile benimsenmiştir.

II - Millet Meclisi metninin 1, 2 ve 3 ncü maddeleri komisyonumuzca mevcut üyenin ittifakının oyu ile aynen kabul edilmiştir.

III - İktüzüğümüzde mevcut, öncelik ve ivedilikle görüşülebilme müessesesinin acele ve bir defa görüşülmek anlamında olması nedeniyle ve Anayasamızın da, Anayasa değişikliklerine ilişkin tek-

liflerin ivedilikle görüşülmeyi yasaklamış fakat öncelikle görüşülmesi konusunda her hangi engelleyici bir hüküm getirmemiş bulunması nedeniyle komisyonumuz, teklifin mahiyetini gözeterek, Genel Kurulda öncelikle görüşülmesi hususunda istemde bulunulmasını da kararlaştırmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Sözeü	Kâtip	
Samsun	Eskişehir	Hatay	Bahkesir
R. Rendeci	Ö. Ucuzaı	E. Bahadırıı	N. Demireı
Çorum	Gaziantep	Hatay	Manisa
M. Şevket Özçetin	İ. Kutlar	M. Deliveli	D. Barutçuođlu

Sakarya
M. Tığlı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 56 ncı maddesine aşağıdaki fıkraya eklenmiştir :

«Son milletvekili genel seçimlerinde mutabek oy sayısının en az yüzde beşini alan veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir.»

MADDE 2. — Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 82 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«Madde 82. — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenegin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktar, yolluk da ödenegin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.»

MADDE 3. — İşbu kanunun 1 ncı maddesi yayımlandığı ve gene 2 ncı maddesi 1 . 3 . 1970 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

9 . 7 . 1961 tarihli ve 334 sayılı T. C. Anayasasının 56 ncı ve 82 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.